

Vergaderjaar 2024–2025

21 501-33

Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 1094

BRIEF VAN DE MINISTER VAN KLIMAAT EN GROENE GROEI

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 oktober 2024

Met deze brief stuurt het kabinet u het verslag van de Energieraad die op 15 oktober 2025 plaatsvond in Luxemburg.

Tevens brengt het kabinet de Kamer met deze brief op de hoogte van de meegestuurde verklaringen. De twee verklaringen zijn een marge van de Energieraad van 15 oktober ondertekend en betreffen een verklaring van de «Friends of Renewables» groep en de «Nucleaire Alliantie». Nederland maakt deel uit van beide groepen en heeft beide verklaringen kunnen ondertekenen omdat deze overeenkomen met het Nederlandse energiebeleid.

Middels deze brief geeft het kabinet ook opvolging aan de toezegging om de Kamer te informeren over het proces van het indienen van plannen voor het coronaherstelfonds (TZ202410-040). Ik heb hiervoor contact opgenomen met het verantwoordelijke ministerie, te weten het Ministerie van Financiën.

Om aanspraak te kunnen maken op middelen uit de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit (HVF) konden EU-lidstaten een Herstel- en Veerkrachtplan (HVP) dat aan bepaalde voorwaarden voldeed¹ indienen bij de Europese Commissie. De eerste beoordeling van de plannen ligt bij de Europese Commissie die op haar beurt een opinie vraagt in het Economisch en Financieel Comité. De uiteindelijke besluitvorming ligt bij de EU-lidstaten en vindt plaats in de Raad. Nederland heeft in juli 2022 een eerste plan ingediend. In september 2022 deelde de Europese Commissie haar positieve beoordeling en in oktober 2022 is het plan formeel goedgekeurd in de Ecofinraad. In 2023 werd het mogelijk om REPowerEU middelen aan het Herstel- en Veerkrachtplan (HVP) toe te

¹ Deze verplichtingen staan in de HVF-verordening (Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit), waaronder een klimaat/digitale eis en de verplichting om landspecifieke aanbevelingen te adresseren.

voegen. Nederland heeft in juli 2023 het plan gewijzigd met de uitbreiding van REPowerEU en enkele andere kleine wijzigingen. Het aangepaste plan werd in september 2023 positief beoordeeld door de Europese Commissie en in oktober 2023 goedgekeurd door de Ecofinraad.

Als tijdens de implementatie blijkt dat delen van de destijds gemaakte afspraken niet langer haalbaar zijn is het mogelijk conform artikel 21 van de HVF-verordening en de meest recente RRF *guidance*² een wijziging door te voeren. Dit is mogelijk als er sprake is van objectieve omstandigheden waardoor een (onderdeel van een) maatregel niet meer haalbaar blijkt of als de opgetreden objectieve omstandigheden ertoe leiden dat een alternatieve maatregel beter uitvoerbaar blijkt. Zoals vermeld in de Kamerbrief van 20 september jl. heeft Nederland in september 2024 een dergelijk wijzigingsverzoek ingediend bij de Europese Commissie. De Europese Commissie heeft het aangepaste plan inmiddels positief beoordeeld en het zal naar verwachting op korte termijn worden behandeld in de Ecofinraad.

In dezelfde Kamerbrief is de Kamer geïnformeerd over de voorbereiding van een volgende wijziging van het HVP. In technische gesprekken met de Europese Commissie worden oplossingsrichtingen verkend voor de paar maatregelen die onder druk staan. Als het kabinet in samenspraak met de Europese Commissie oplossingsrichtingen heeft gevonden, dan zal het kabinet de Kamer verder informeren. Zodra de wijziging formeel is ingediend zal de Europese Commissie het beoordelen alvorens de EU-lidstaten een besluit zullen nemen over het gewijzigde plan in de Raad.

De Minister van Klimaat en Groene Groei,
S.T.M. Hermans

² Commission Notice – Guidance on recovery and resilience plans (europa.eu)

Verslag formele Energieraad 15 oktober 2024

Op 15 oktober vond in Luxemburg de formele Energieraad plaats. Op de agenda stond een beleidsdebat over het Draghi rapport en de rol van de energiesector in het Europese Concurrentievermogen. Ook was er een discussie gepland over de divergentie in groothandelsprijzen voor elektriciteit in Zuidoost-Europa. De Europese Commissie (hierna: Commissie) gaf een presentatie over de winterparaatheid voor aankomende winter en de Oekraïense Minister voor Energie gaf informatie over de energiesituatie in Oekraïne. Ook informeerde de Commissie over de ontwikkelingen rondom het Europese energiebeleid en de voortgang van het REPowerEU-pakket. Tot slot volgde een aantal diverspunten. Er vond geen besluitvorming plaats tijdens deze Raad.

Draghi rapport en de rol van de energiesector in het Europees concurrentievermogen

Het beleidsdebat over het Draghi-rapport en de rol van de energiesector in het Europese concurrentievermogen stond in het teken van een eerste uitwisseling tussen lidstaten. De lidstaten gaven een eerste reactie over de voor hen prioritaire aanbevelingen uit het rapport op het gebied van energie.

Er bestond brede consensus over de belangrijke rol die de energiesector en de energietransitie spelen voor het Europese concurrentievermogen. Ook was er consensus over het belang van het verlagen van de elektriciteitsprijzen in de Europese Unie (hierna: EU) en het verder integreren van het Europese energiesysteem. Over de concrete invulling hiervan en de te nemen maatregelen verschillen de meningen. Zo stelden sommige lidstaten dat hernieuwbare energie in combinatie met meer flexibiliteit en interconnectie de oplossing is om de energietransitie te laten slagen en lagere energieprijzen te bereiken. Een andere groep lidstaten stelde daarentegen dat kernenergie een grotere rol zou moeten spelen in de energietransitie en het Europese energiebeleid. Deze lidstaten riepen op tot meer technologie neutraliteit in het werkprogramma van de nieuwe Commissie. Met betrekking tot het verder integreren van de energiemarkten riep een aantal lidstaten op tot het verbeteren van energie-infrastructuur en interconnecties tussen lidstaten.

Nederland benadrukte in deze discussie nogmaals dat het delen van kosten en baten voor grootschalige offshore infrastructuur hierbij van belang is en wijst tevens op het belang van een sterkere harmonisatie van de netwerktariefmethodiek. Een aantal lidstaten gaf aan dat een gemeenschappelijke Europese energiemarkt ook gemeenschappelijke marktgebaseerde controlemaatregelen vereist. Een grote groep lidstaten, waaronder Nederland, hebben aangegeven dat versimpelde en versnelde vergunningverlening van groot belang is. Tot slot werd er gesproken over de financiering van de energietransitie. Een groep lidstaten heeft gepleit voor het vergroten van de Connecting Europe Facility (CEF) voor de financiering van energie infrastructuurprojecten die van gemeenschappelijk belang zijn. Ook pleitte een grote groep lidstaten voor het gebruiken van Europese en nationale middelen om daarmee meer private investeringen te mobiliseren.

Divergentie in groothandelsprijzen voor elektriciteit

De tweede discussie stond in het teken van de divergentie in groothandelsprijzen voor elektriciteit in Zuidoost-Europa. Deze regio werd in de zomer getroffen door aanzienlijk hogere elektriciteitsprijzen dan de rest van de EU. Deze groep lidstaten heeft de Commissie gevraagd om een

diepere analyse naar de oorzaken en om maatregelen te nemen zoals de herinvoering van de inframarginale cap, zoals tijdens de energiecrisis. De Commissie heeft een eerste analyse gegeven van de oorzaken en wijst op het gebrek aan flexibiliteit en interconnecties in het energiesysteem in deze regio. De Commissie stelt daarom dat oplossingen gericht moeten zijn op het verbeteren van die elementen. Veel lidstaten, waaronder Nederland, steunen de oproep van de Commissie voor meer interconnectie en flexibiliteit. Nederland heeft aangegeven de generieke zorgen omtrent de hoge elektriciteitsprijzen te erkennen zoals ook geschetst door Draghi, met name gezien het Europese concurrentievermogen ten opzichte van andere werelddelen. De situatie in enkele Europese lidstaten vraagt eerst nadere analyse. Lidstaten waaronder Nederland, steunen de Commissie in het oppakken van die analyse. Aanvullend heeft Nederland, ondersteund door een aantal lidstaten, gewaarschuwd voor markt- en prijsingrijpen op Europees niveau zoals tijdens de energiecrisis en verwezen naar andere mogelijkheden om consumenten te beschermen tegen hoge energieprijzen.

Winterparaatheid 2024/2025 en de energiesituatie in Oekraïne

De Oekraïense Minister voor Energie heeft de energiesituatie in Oekraïne toegelicht in aanloop naar aankomende winter. De Minister heeft de EU bedankt voor alle verleende steun en heeft aangegeven dat dit helpt in de aanloop naar de winter. Echter, hij benadrukte ook dat de frequentie en intensiteit van de aanvallen vanuit Rusland zijn toegenomen waardoor de schade verergerd. De Commissie gaf aan Oekraïne te ondersteunen langs drie pijlers, repareren, verbinden en stabiliseren en dat Oekraïne kan blijven uitgaan van steun vanuit de EU. Veel lidstaten hebben steun uitgesproken voor Oekraïne en voor de aanpak van de Commissie. Tot slot heeft de Commissie stilgestaan bij de voorbereidingen van de EU op de aankomende winter en heeft aangegeven dat de EU de winter stabiel ingaat. De Europese gasvoorraden zijn goed gevuld wat zal helpen om de prijzen stabiel te houden en ook de olieleveranties zijn stabiel en gunstig.

Staat van de Energie Unie en voortgang van het REPowerEU-pakket

De Commissie heeft bij dit agendapunt informatie gegeven over de ontwikkelingen in het Europese Energiebeleid. De Commissie benadrukt drie positieve punten. Ten eerste, de Europese Unie loopt voor op andere mondiale spelers door het ambitieuze klimaat en energie raamwerk dat is neergezet voor 2030. Het is nu van belang dat we overgaan tot snelle implementatie. Ten tweede, de 2020 doelen, het 2030 raamwerk en het REPowerEU-pakket hebben ervoor gezorgd dat er een snelle opschaling van hernieuwbare energieproductie in de EU heeft plaatsgevonden. Ten derde, het REPowerEU-pakket heeft gezorgd voor een afbouw van Russische fossiele brandstoffen zonder dat de leveringszekerheid van de EU in gevaar is gekomen. Echter, de Commissie stelt ook dat de inzet met betrekking tot het afbouwen van Russische fossiele brandstoffen momentum aan het verliezen is en dat er in de eerste helft van 2024 een toename heeft plaatsgevonden in importvolumes. De Commissie roept lidstaten op om alle nu reeds bestaande mogelijkheden te benutten om de stijging in de import tegen te gaan en verdere afbouw te bespoedigen.

Nederland heeft de situatie omtrent de toegenomen import van Russische LNG in Nederland toegelicht en vrijwel alle lidstaten hebben hun zorgen over de toegenomen import geuit. Nederland heeft lidstaten opgeroepen om dezelfde maatregelen te treffen die in Nederland reeds zijn genomen en heeft de Commissie opgeroepen om vooral met concrete maatregelen te komen die lidstaten ondersteunen bij het tegengaan van de invoer van Russisch gas onder bestaande langetermijncontracten, mits geen sprake

is van onaanvaardbare gevolgen voor de leveringszekerheid. Daarnaast heeft Nederland, ondersteund door andere lidstaten, de Commissie nogmaals opgeroepen om met een routekaart te komen voor de verdere afbouw naar nul en de Commissie heeft toegezegd dat de nieuwe Commissie hier mee aan de slag gaat. Een aantal andere lidstaten heeft de Commissie gevraagd om meer transparantie en inzicht omtrent de import.

Diversenpunten

Tot slot werd er een aantal diversenpunten besproken. Het eerste diversenpunt ging over fraudebestrijding bij biobrandstoffen uit palmolie derivaten. Een aantal lidstaten, waaronder Nederland, heeft de Commissie opgeroepen om onderzoek te doen naar mogelijke fraude met biobrandstoffen uit palmolie derivaten. De Commissie reageerde dat het geen bevoegdheid heeft om onderzoek te doen in derde-landen maar dat invoering van de Unie Database hierbij kan helpen en dat verdere samenwerking tussen lidstaten ook nodig is. De Commissie zal daarom een werkgroep oprichten met de lidstaten.

Bij het tweede diversenpunt gaf de Commissie informatie over de implementatie van het Fit-for-55 pakket. De Commissie wees de lidstaten op het belang van snelle implementatie en riep de lidstaten op om de REDIII-bepalingen voor versnelling van vergunningverlening zo snel mogelijk te implementeren. Ook wees de Commissie erop dat er nog steeds Nationale Klimaat- en Energieplannen (INEKs) ontbreken. De Commissie heeft aangegeven dat als de ontbrekende INEKs niet worden ingediend er mogelijk strengere maatregelen nodig zijn, zoals eventuele inbreukprocedures.

Bij het derde diversenpunt werd de Commissie door een aantal lidstaten verzocht om de volgende veiling onder de Europese Waterstofbank open te stellen voor koolstofarme waterstof uit kernenergie. Ook vroegen deze lidstaten om een technologie-neutrale aanpak te hanteren bij de gedelegeerde handeling voor koolstofarme waterstof. Een aantal andere lidstaten reageerde negatief op dit verzoek en stelde dat de Europese Waterstofbank is opgericht voor het opschalen van hernieuwbare waterstof. De Commissie heeft aangegeven dat het aan de nieuwe Commissie is om te onderzoeken of de toepassing uitgebreid kan worden naar koolstofarme waterstof.

Het vierde diversenpunt ging over een gecoördineerde aanpak voor de uitdagingen bij de implementatie van het 14^e sanctiepakket ten aanzien van LNG-import. Dit diversenpunt was gericht op een Europees gecoördineerd mechanisme die de implementatie van het 14^e sanctiepakket monitort, specifiek het verbod op overslag naar derde landen. Nederland heeft deze oproep gesteund maar heeft ook aangegeven dat dit voorstel niet alle problemen aanpakt en dat er daarom een bredere routekaart nodig is met concrete maatregelen voor daadwerkelijke afbouw van Russisch gas. De Commissie steunde de oproep van deze lidstaten en gaf aan de zorgen serieus te nemen.

Tot slot waren er nog drie informatieve diversenpunten. Cyprus gaf informatie over de gezamenlijke verklaring van de Mediterrane EU-landen³ die na afloop van de tweede MED9 Energy Ministerial Summit is gepubliceerd. Tsjechië gaf een terugkoppeling over het Nucleaire Energie Forum in Praag op 30 september en 1 oktober 2024. Het

³ KRO, CYP, FRA, GRIE, ITA, MAL, POR, SLOV, SPA

Hongaarse voorzitterschap gaf een terugkoppeling van de Geothermische Conferentie van 20 september 2024.